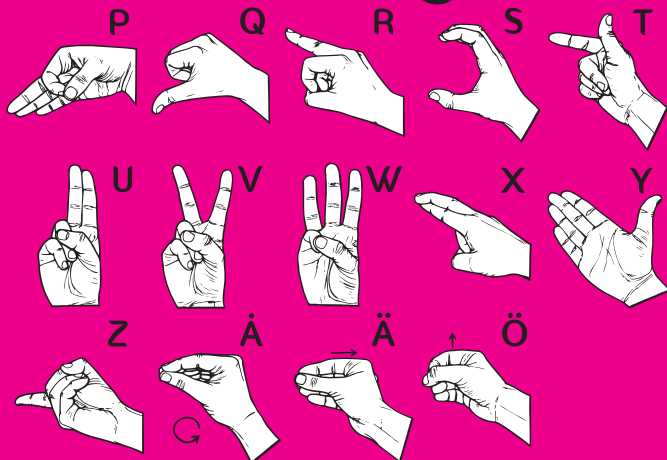

Tolka Mig Rätt

Språklagen SFS 2009:600, enligt riksdagens beslut 2009

14 § 2. ”Den som är döv eller hörselskadad och den som av andra skäl har behov av teckenspråk ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska teckenspråket.”

Vi utgår även från **Barnkonventionens** anda genom § 2 om icke-diskriminering och § 3 om att barnets bästa alltid ska komma i främsta rummet.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning Ds 2008:23, ratificerad av Sverige 2008

§9. Konventionsstaterna ska ”/.../ vidta ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får tillgång på samma villkor som andra till /.../ information och kommunikation, innefattande informations- och kommunikationsteknik (IT) och system samt till andra anläggningar och tjänster som är tillgängliga för eller erbjuds allmänheten både i städerna och på landsbygden. Dessa åtgärder, som ska innefatta identifiering och undanröjande av hinder och barriärer mot tillgänglighet, ska bl a gälla /.../ information, kommunikation och annan service.”

Rätt till tolk

Ingen svensk medborgare ska behöva göra avkall på sina ambitioner på grund av kommunikationshinder. Tolsituationen i Sverige är ett kommunikationshinder pga. dålig samordning, otillräcklig lagstiftning och bristande resurser.

Rätt till tolk ska vara en rättighetslag. Endast då kan våra målgrupper - barndomsdöva, vuxendöva, hörselskadade och personer med dövblindhet - leva sina liv utifrån sin egen ambitionsnivå. Idag regleras tolktjänsten inom *Hälso- och sjukvårdslagen § 3b* som ger landstingen skyldighet att organisera, finansiera och tillhandahålla tolktjänst. Detta är en skyldighetslag och vid tolkbrist kan vi varken överklaga eller få skadestånd.

Vi vill ha rätt till tolk i alla situationer vi själva anser det vara nödvändigt, vare sig det gäller utbildning, arbete eller fritid. Föräldrar ska inte behöva agera tolk på barnens fritidsaktiviteter och ingen ska behöva tacka nej till drömjobbet pga. ett bristfälligt tolksystem.

Orättvis tolktjänst

Möjligheten att få tolk fungerar olika, beroende på var du bor. Din bostadsort och vilket landsting du tillhör avgör alltså om du får tolk eller inte. Olika landsting bedömer behoven olika och gör egna prioriteringar av uppdragen.

Även myndigheter har ansvar för en del tolkning. Ansvarsfördelningen mellan myndigheter och landsting leder ofta till oklarheter om vem som ska stå för kostnaderna – och det är alltid personen som vill ha tolk som kommer i kläm.

Varför tolk?

Tolken utgör det nödvändiga gränssnittet mellan människor med olika kommunikativa förutsättningar.

I en demokrati ska alla ha samma möjlighet att utbilda sig till det man vill, arbeta med det man vill, göra vad man vill på fritiden och ta del av de kulturaktiviteter man vill. Framför allt ska alla ha rätt till allmän samhällsservice utifrån sina kommunikativa förutsättningar. Tolk tjänsten är nödvändig för att våra målgrupper ska kunna delta i samhället och kommunicera med hörande på samma villkor som andra.

En språkfråga

Tolk tjänsten regleras idag inom *Hälso- och sjukvårdslagen*. Det vittnar om en i grunden felaktig syn på vad tolkning handlar om. Att behöva tolk har inget med hälsa eller sjukvård att göra. Det är en fråga om språk, tillgänglighet och demokrati. Det handlar om rätten att kunna ta del av och delta i samhällets debatt och utbud. Det handlar om rätten att få leva sitt liv på sina egna villkor.

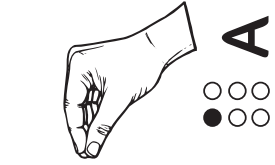
Samhällets normer

Fortfarande, i 2010-talets Sverige, finns det myndigheter och beslutsfattare som inte behandlar det svenska teckenspråket på samma sätt som andra moderna och levande språk. Okunskap och fördomar, som att svenskt teckenspråk inte är ett riktigt språk och synen att döva nog helst vill leva i sin egen värld, hör inte hemma i dagens Sverige. Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket, fastställer *Språklagens § 9*.

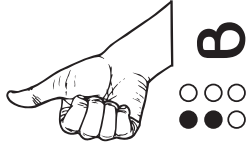
Vem behöver tolk?

Det finns många som behöver tolk och behovet varierar beroende på personens kommunikativa förutsättningar. Tolk tjänsten används av barndomsdöva, vuxendöva, hörselskadade och personer med dövblindhet, men även personer med språkstörning kan ha stort utbyte av tolkning.

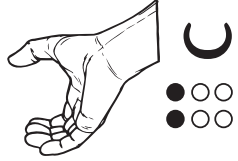
Ofta behöver också hörande personer tolk, t ex arbetskollegor till döva och föräldrar till hörselskadade barn. Hörande kan beställa tolk, förutsatt att beställningen skrivs på personen som behöver tolk för att kunna delta i samhället på lika villkor.

•••
•••
A

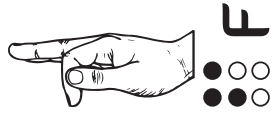
•••
•••
B

•••
•••
C

•••
•••
D

•••
•••
F

•••
•••
G

•••
•••
H

•••
•••
I

•••
•••
J

•••
•••
K

•••
•••
L

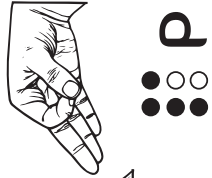
•••
•••
M

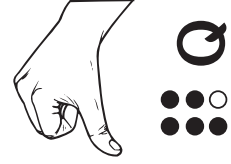
•••
•••
N

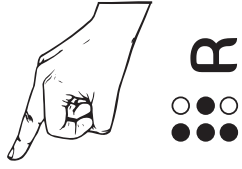
•••
•••
O

•••
•••
P

•••
•••
Q

•••
•••
R

•••
•••
S

•••
•••
T

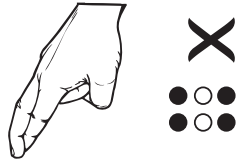
•••
•••
U

•••
•••
V

•••
•••
W

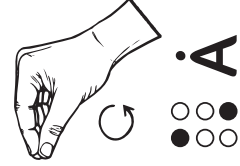
•••
•••
X

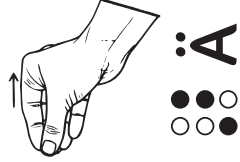
•••
•••
Y

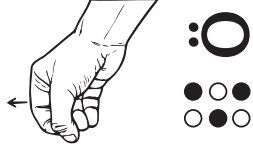
•••
•••
Z

•••
•••
À

•••
•••
Ä

•••
•••
Ö

Tolkmetoder

Det finns flera tolkmetoder, eftersom behovet varierar utifrån personens kommunikativa förutsättningar. Var och en ska ha rätt att välja den tolkmetod som fungerar bäst för en själv.

Teckenspråkstolkning

Svenskt teckenspråk är ett visuellt språk med egen grammatik och annan ordföljd än talad svenska. Teckenspråk uttrycks inte enbart med händerna, utan ansikts- och kroppsuttryck krävs för en fullgod kommunikation. Teckenspråkstolken tecknar till personen som är döv eller har en hörselnedsättning, och talar det som tecknas till den hörande samtalspartnern.

TSS – Tecken som stöd till tal

TSS är inte ett språk, utan en metod där det talade språket förstärks med enstaka tecken hämtade ur det svenska teckenspråket. TSS används för att underlätta avläsning av tal.

Skrivtolkning

Tolken skriver det som sägs på ett tangentbord och skriften kan avläsas på en eller flera bildskärmar.

Dövblindtolkning

Kan innebära visuell teckenspråkstolkning då personen inte hör men ser ganska bra, men i ett begränsat synfält. Om personen varken hör eller ser så tillämpas taktill teckenspråkstolkning, dvs. teckenspråkstolkning direkt i handen. Även tydligt tal eller skrivtolkning kan ingå. Dövblindtolkning innefattar därtill ledsagning och tolkning av vad som sker i omgivningen, bl a personers icke-språkliga signaler, t ex skratt.

Taltjänst

Taltjänstären tolkmetod för personer med språkstörning eller andra tal-, röst- eller språksvårigheter. Taltjänsten erbjuder tal-, läs- och skrivstöd.

När behövs tolk?

Tolk behövs naturligtvis för utbildning och arbete, men minst lika mycket för fritidsaktiviteter samt privata och offentliga ärenden. Tolk i utbildningen är en förutsättning för att alla elever ska få det stöd de behöver för att kunna nå utbildningens mål oavsett utbildningsform eller nivå. Tolk i arbetet behövs för att våra målgrupper ska kunna utföra sina arbetsuppgifter.

Men livet är mera än skola och arbete och våra målgrupper ska inte begränsas i sitt privatliv pga. tam lagstiftning, tolkbrist och landstingens prioriteringslistor. Alla har rätt till en fungerande kommunikation på föräldramötet, i idrottshallen, på föreningsmötet, på kulturevenemanget, på kvällskursen etc.

Tolkning utomlands

Döva Malin skulle representera Sveriges Ungdomsorganisationer i FN men nekades tolk av Utrikesdepartementet. I ett annat fall nekade universitetet tolk till hörselskadade Heléne som ville åka som utbytesstudent till Indien. Hon åkte ändå, tack vare en kompis som ställde upp och tolkade.

Men är det så det ska gå till?

Vem är ansvarig för att våra målgrupper ska kunna representera Sverige utomlands? Så länge ingen tar detta ansvar diskrimineras vissa bara för att man inte hör. Det är inte förenligt med ett tillgängligt samhälle att våra målgrupper stängs ute från att delta i andra än teckenspråkiga föreningar och organisationer.

Svenskt teckenspråk

Teckenspråket är inte internationellt. I princip varje land har sitt eget teckenspråk, med egna tecken och grammatikregler. Teckenspråk skapas, utvecklas och präglas av respektive lands kultur, geografi, seder och bruk. Teckenspråken har funnits och utvecklats lika länge som det funnits döva.

Döv ≠ dövstum

Dövstum är en föråldrad, felaktig och nedlåtande benämning på en döv person. Att man hör dåligt innebär inte att man har något fel på talorganen. Redan 1953 beslöt dåvarande Skolöverstyrelsen att ordet skulle utgå ur språkbruket och inte användas i svenska offentliga texter – ändå lever det kvar.

Tolktjänst under utredning

I en pågående utredning kartläggs och analyseras hur tolktjänsten fungerar inom olika samhällsområden. Målet är en brukarorienterad modell med ändamålsenlig och kostnadseffektiv organisation. Regelverket ska vara tydligt, förutsägbart och lättöverskådligt.

Vårt budskap till utredningen är inte svårtolkat, så tolka oss rätt. Det finns inget tolkningsutrymme när det gäller vårt krav på att göra tolk till en rättighet.

Rätt till tolk är inte en tolkningsfråga!

Våra krav på en fungerande tolktjänst:

- **Rätt till tolk i rättighetslag.**
- En huvudman med tydligt uppdrag att garantera likvärdig tillgång till och kvalité på tolkning i hela Sverige – oavsett tolkmetod.
- Kvalificerad och avgiftsfri tolkning, inklusive representationsresor utomlands.
- Arbetslivstolkning ska omfatta alla delar där tolkning behövs för att den anställde ska kunna utföra sina arbetsuppgifter. Arbetsgivaren ska inte stå för kostnaden.
- Utbildningstolkning ska omfatta all form av utbildning oavsett anordnare och vara tillgänglig i den grad som behövs för att fullgöra utbildningen.
- Hörande anhöriga eller närstående, t ex föräldrar, ska ha rätt att beställa tolk.

Våra krav på tolkbeställning

- Det ska vara lika lätt att beställa och få tolk som det är att boka en resa.
- Lika lätt att få tolk såväl till arbete och utbildning som till fritiden.
- En ingång till huvudmannen oavsett bostadsort, tolkuppsdrag eller tolkmetod.

Gemensamt webbaserat bokningssystem för hela landet:

- Beställa/avbeställa tolk och få bekräftelse direkt.
- Information om tillgängliga tolkar.
- Ange speciella tolkbehov, t ex barn-tolkning, tolkning för personer med flerfunktionsnedsättning, juridik/domstol, sjukvård, fackområde inom arbete/utbildning, tolkning mellan olika talade språk/teckenspråk.
- Vid beställning via telefon, mejl eller texttelefon ska man få bekräftelse på att tolk finns inom en arbetsdag.

⠠ A

⠠ B

⠠ C

⠠ D

⠠ E

⠠ F

⠠ G

⠠ H

⠠ I

⠠ J

⠠ K

⠠ L

⠠ M

⠠ N

⠠ O

⠠ P

⠠ Q

⠠ R

⠠ S

⠠ T

⠠ U

⠠ V

⠠ W

⠠ X

⠠ Y

⠠ Z

⠠ Å

⠠ Ä

⠠ Ö

tolkamigratt.wordpress.com